

**MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA
XALQARO LOYIHALARNING O'RNI VA XORIJIY
TAJRIBALARNING O'RGANILISHI**

Erkinova Mehriniso Ro'ziboy qizi
Termiz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalqaro loyihalarining o'rni va xorijiy tajribalarni o'rganishning pedagogik ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalarining maktabgacha ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, Finlandiya, Yaponiya, Italiya kabi rivojlangan davlatlarning ilg'or pedagogik tajribalari, Montessori va Reggio Emilia metodikalari hamda innovatsion ta'lim texnologiyalarining bolalar rivojlanishiga ta'siri o'rganilgan. Maqolada xorijiy tajribalarni O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimiga moslashtirish imkoniyatlari, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar berilgan.

KALIT SO'ZLAR: Maktabgacha ta'lim, xalqaro loyihalar, xorijiy tajriba, pedagogik innovatsiya, Montessori metodikasi, Reggio Emilia, STEAM ta'lim, ta'lim sifati, pedagog kompetensiyasi, bolalar rivojlanishi, innovatsion texnologiyalar, xalqaro hamkorlik, inklyuziv ta'lim, zamonaviy pedagogika.

Bugungi kunda ta'lim tizimini rivojlantirish va uni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish har bir davlatning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim sohasi inson kapitalini shakllantirishning boshlang'ich bosqichi sifatida jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Maktabgacha yosh davri bolaning intellektual, psixologik, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishida eng muhim bosqich bo'lgani sababli ushbu davrda sifatli ta'lim va tarbiyani tashkil etish davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylangan.

So'nggi yillarda O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga moslashtirish hamda ilg'or xorijiy tajribalarni

amaliyotga joriy etish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bunda xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan loyihalar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro loyihalar orqali ta'lim sifati oshirilmoqda, pedagoglarning malakasi rivojlantirilmoqda va zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayoniga tatbiq etilmoqda.

Maktabgacha ta'lim tizimida xalqaro loyihalarning asosiy maqsadi — bolalarga sifatli ta'lim berish, zamonaviy pedagogik metodlarni joriy etish va ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlashdan iboratdir. UNESCO, UNICEF, Jahon banki, KOICA, JICA va boshqa xalqaro tashkilotlar tomonidan amalga oshirilayotgan loyihalar maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynamoqda.

Xalqaro loyihalar orqali:

- pedagoglarning kasbiy malakasi oshiriladi;
- innovatsion ta'lim texnologiyalari joriy qilinadi;
- bolalar rivojlanishiga yo'naltirilgan yangi metodikalar ishlab chiqiladi;
- zamonaviy o'quv dasturlari yaratiladi;
- maktabgacha ta'lim muassasalarining moddiy bazasi mustahkamlanadi.

Masalan, UNICEF bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan dasturlar bolalarning erta rivojlanishi, inklyuziv ta'lim va sog'lom psixologik muhit yaratishga qaratilgan. Jahon banki loyihalari esa maktabgacha ta'lim qamrovini kengaytirish va sifatni oshirishga xizmat qilmoqda.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlardan foydalanish bolalarning intellektual va ijodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli xorijiy tajribalarni o'rganish va ularni milliy tizimga moslashtirish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir.

Finlandiya ta'lim tizimida bolaga erkin va qulay muhit yaratish, o'yin orqali ta'lim berish ustuvor hisoblanadi. Ushbu tajriba bolalarda mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Yaponiya tajribasida esa bolalarda intizom, jamoa bilan ishlash va mehnatsevarlik ko'nikmalarini shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. Bu yondashuv bolalarning ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantiradi.

Italiyaning Reggio Emilia yondashuvi esa bolalarning kreativ salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, unda bola faol tadqiqotchi sifatida qaratiladi. Montessori metodikasi esa bolaning mustaqil faoliyatini rag'batlantirish orqali uning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim tizimida xalqaro hamkorlikning rivojlanishi pedagoglarning dunyoqarashini kengaytiradi va zamonaviy metodlarni amaliyotga joriy etishga yordam beradi. Xalqaro seminarlar, treninglar va tajriba almashish dasturlari pedagoglarning kasbiy kompetensiyasini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Bundan tashqari, xalqaro loyihalar orqali:

- raqamli ta'lim texnologiyalari joriy qilinmoqda;
- STEAM ta'lim elementlari keng qo'llanilmoqda;
- bolalarning psixologik rivojlanishini monitoring qilish tizimi takomillashmoqda;
- inklyuziv ta'lim muhiti rivojlantirilmoqda.

Natijada ta'lim samaradorligi oshib, bolalarning maktabga tayyorgarlik darajasi yaxshilanmoqda.

Xorijiy tajribalarni amaliyotga joriy etishda ayrim muammolar ham uchramoqda. Jumladan:

- malakali pedagog kadrlarning yetishmasligi;
- ayrim hududlarda moddiy-texnik bazaning zaifligi;
- xorijiy metodikalarni to'liq tushunmaslik;
- metodik qo'llanmalar va resurslarning kamligi.

Mazkur muammolarni hal etish uchun:

- pedagoglar uchun xalqaro malaka oshirish dasturlarini kengaytirish;
- xorijiy tajribalarni milliy mentalitet asosida moslashtirish;

- innovatsion texnologiyalar bilan ta'minlash;
- ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida xalqaro loyihalarning o'zni nihoyatda muhimdir. Ular ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish va bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Xorijiy tajribalarni o'rganish esa milliy ta'lim tizimini takomillashtirish va xalqaro standartlarga moslashtirishda muhim omil hisoblanadi.

Kelgusida xalqaro hamkorlikni yanada rivojlantirish, innovatsion metodlarni keng joriy etish hamda pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish orqali O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimining samaradorligini yanada yuksaltirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonuni. — Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. — Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
3. UNESCO. *Early Childhood Care and Education Report*. — Paris, 2022.
4. UNICEF. *Early Learning and Development Standards*. — New York, 2021.
5. OECD. *Starting Strong: Early Childhood Education and Care*. — Paris, 2020.
6. Montessori M. *The Montessori Method*. — New York: Schocken Books, 1964.
7. Edwards C., Gandini L., Forman G. *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*. — London: Praeger Publishers, 2012.
8. Vygotsky L.S. *Mind in Society*. — Cambridge: Harvard University Press, 1978.
9. Piaget J. *The Psychology of the Child*. — New York: Basic Books, 1969.
10. Hasanboyeva O.U. *Maktabgacha pedagogika*. — Toshkent: "Fan", 2018.
11. Ishmuhamedov R. *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. — Toshkent, 2019.
12. Xodjayeva F. *Maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish texnologiyalari*. — Toshkent, 2021.